

[Transcript] Forklart / USA mot Kina: Hva skal til for at det blir krig?

Uten for Kina og Øst for Taiwan seiler det et amerikansk skip, men i skyggene befinner det seg et annet flytende fartøy, nemlig et kinesisk skip.

Og det holder øye med den amerikanske båten.

Kampen mellom USA og Kina strammer seg til, og den amerikanske presidenten har flere ganger sagt at de skal beskytte Taiwan der som Kina går til angrep.

President Biden said the US would come to Taiwan's defense if it were attacked by China.

Are you willing to get involved militarily to defend Taiwan if it comes to that?

Yes.

US forces would defend Taiwan in the event of a Chinese invasion.

Yes.

Og flere amerikanske generaler sier det kan skje i løpet av 2024.

Blir det enda en stor krig i verden?

Du hører på forklart fra Aftenposten, mitt navn er Philip Auhannesborg, og i dag er det tirsdag 25. april.

At amerikanerne har krigskip i stillehavet og i områdene utenfor Østasia, det er ikke uvanlig på noen som helst måte, det har de stort sett alltid.

Men hver gang de velger å bevege seg nærheten av spesielt Taiwan, så øker hele spenningen i området med enda knep.

Kristoffer Rønderberg er utenrikksjournalist her i Aftenposten og har vært både Asia-korespondent og USA-korespondent.

Altså, han har lenge flygt med på konflikten om den lille øya Taiwan.

Kina mener at Taiwan er en del av Kina, og dette landet er jo det største og det mektigste landet i Østasia, og de vil jo gjerne ha en flytelse og makt.

Og så derfor blir det i sinne når de ser at USA utfordrer denne posisjonen de har i sin egen region, altså dette er jo Kinas bakår, det som skjer i Taiwan.

Og nå styrker amerikanerne samarbeidet med flere andre land i dette område, og det irriterer jo Kinasene enda mer.

For i utgangspunktet hadde USA fem militære baser i land som ligger rundt Taiwan.

Og nå i februar ble de enige med Filippinene om å legge fire nye baser også der.

Og disse ligger helt nord i landet rett ved Taiwan.

Og Kinasene synes jo ikke noe om dette her, de reagerer å si, nei, ikke gjør det til myndigheten på Filippinene.

Og det amerikanene gjør her nå, det ser Kinasene rett og slett skikkelig av valg på.

For i Kina har historisk sett hatt et dere våre forhold til Taiwan.

Øya ligger rett utenfor det store landet, men forholdet mellom Kina og Taiwan er nok så komplisert. I tusenvis av år bodde det urbefolkning på Taiwan.

Det var ikke før ut på 1600-tallet at det kom utlendinger, og da var det både Kinasere og Europeere.

Og så, senere, litt nærmere vår tid, i 50 år, helt i 1945, så var Taiwan en japansk koloni.

Så mange på Taiwan som snakket japansk, mye god sushi på Taiwan.

Mens Japan tapte andre verdenskrig, og måtte få late Taiwan, så foregik det en borgekrig i Kina.

En langvarig borgekrig mellom kommunistpartiet og narskjonalistpartiet.

Men under andre verdenskrig, så hadde de to tatt en pause for å ha en fellesfront mot Japan.

Men da krigen ender i 1945, blusser borgekrigen opp igjen, og det når sin slutt i 1949.

1. oktober 1949 er klarte Mao Zedong at folkerepublikken Kina var dannet,

[Transcript] Forklart / USA mot Kina: Hva skal til for at det blir krig?

at kommunistpartiet hadde vunnet denne borgekrigen, og de hadde vunnet den over norkionalistpartiet, som var ledet av Chiang Kai-Shek, som var chefen for det som han kaltet Republikken Kina, som var den formelle myndigheten i Kina, frem til kommunistene overtok. Og Chiang Kai-Shek kan erkjente ikke nedlaget. Han var helt sikker på at han skulle klare å slå tilbake. Så han tok med seg en miljon mennesker over til Taiwan. Mange soldater, masse vis av åpen, masse penger. Og der tenkte han at han skulle klare å samle trappene, og gjennom for et nytt angrepp på fast landet, så han kunne ta tilbake makten. Den drømmen, den bar han på helt til den døde 1975, men den ble selvfølgelig aldri noe av, han ble værende på Taiwan. Så, siden 1949, altså i 74 år, har Taiwan vært et land som har styrt seg selv. Men likevel, så er det bare 14 små land i verden, som anerkjener Taiwan som egen stat. Men det er ganske mange andre land, ikke minst USA, som har sagt veldig tydelig fra, at de kommer til å beskytte Taiwan, der som Kina prøver å slåse man disse landene med makt, altså vi har gått til militært angrepp på Taiwan. Fyre ganger så har Joe Biden feilsnakket, altså sagt ved en liksom tilfellinghet, eller liksom feil, at han kommer til å forsvare Taiwan, og når man forsnakker seg fire ganger så skal man jo faktisk ta det litt på Alvor, og det gjør definitivt myndigheten i Kina, de blir ganske irritert når Biden sier sånt. Så derfor er både Kina og USA veldig opptatt av hva som skal skje med Taiwan. Og det amerikanske militære antyder nå at en krig kan være nærmere enn mange tror, og det som kanskje er mest overraskende, er at det kan være USA som fyrer av det første skudde. Alt skal talfestes. Top score, ti av ti, en god vurdering for det å lys opp i ernvores, og kan få oss til å prestee bedre, men gjør det samtidig verden til et litt kipere sted. Vi blir overvokket av enten kommersjell eller offentlig. Så blir jeg vel nødt til å selvå selvå selvå selvå. Hør ny sesong av DeepDick i Podomi eller Aftonposten appen. I tillegg til en historisk turbulensen mellom Kina og Taiwan, så spiller også geografien inn. Og det letteste er kanskje om du nå drar opp kartet og søker opp Taiwan, og så ser du på det mennes Kristoffer forteller. Så der har du Kina, du har Rusland, og så har du Korea, som utgjør den østelige delen av kontinentet og landmassen, som vi jo forsovet oss i Norge er en del av. Og utenfor dette fastlandet, så har du en lang rekke med øyer som går helt fra nord, og så går den som sør vest over helt i nord. Der har du sør for Rusland, der har du øynene som hører til Japan, så kommer det til Taiwan, og etter hvert så kommer det til Filippine, Indonesia. Og til slutt så hadde den jo langt tutte stille av. Det er nesten så du kan gå tørreskådd helt fra Sibiri til Fiji.

[Transcript] Forklart / USA mot Kina: Hva skal til for at det blir krig?

Og Taiwan ingår altså som en del av denne lange perleraden av øyer, og hvis Kina skulle innlemme Taiwan som en del av Kina, så vil disse havområdene rundt øye gå fra være internasjonalt farvann, til å bli en del av Kinas nære havområder, og ikke minst at de får en direkte utvartsmulighet til stille av. Men Taiwan er en øy, så kan ikke Kina bare segle rundt. Jo, altså det er helt sant at Taiwan er en øy. Men hvis jeg henter på denne karte igjen, så vil du se at USA, de har venner i alle bæere og kanter i dette område. I Norge har de Japan og Sør-Korea, og lengere så har de Filippine og Vietnam, og alle disse landene trekkes for tiden mer mot amerikanerne enn de gjør mot Kineserne. Og det betyr trøbbel. Amerikanerne jobber nå hardt med å styrke de militære og politiske forbindelsene med Japan, Sør-Korea, Vietnam og Filippine. Altså landene som ligger rundt Taiwan. Og hva betyr det, Kristoffer? Verden går fra være en stor globalisert landsby til at den dras i ulike retninger, at den kobles fra en sentral ene til flere små eller mindre ene. Så rent konkret betyr det at mange land får et økende pres på seg for å velge side. Hva kan skjedda i så fall? I første omgang, i denne fra koblingsprosessen, får det noe som kan minne om en ny kald krig, med blokker av lande som står mot hverandre og som kanskje truer hverandre. Men jo mer tilspisset denne situasjonen blir, jo nærmere er vi en militær konflikt, og rett og slett en krig mellom USA og Kina. Nå som igjen kan betyr en krig mellom Østen og Vesten. Men blir det det? Det er ingen som håper på en krig, og vi vet jo ikke hvor sannsynlig det heller er, men det er flere som antyder at det er en real mulighet, at det kan skje omtrent noe som helst. En amerikansk general mener at det kan skje i løpet av 2024, men det er ikke så mange som er enige i Mohammed at det er realistisk. Men likevel er det mye som kan skje som kan forholde at det er farferd i Taiwanens drøde. Og i januar 2024, altså neste år, skal Taiwan få en ny president. Og hvis denne nye presidenten velger å erklære selvstendighet for Taiwan, så mener mange at Kina vil kunne gå til angrep på øya. Men det er egentlig ikke veldig sannsynlig. Fordi folket på Taiwan regner seg selv som selvstendig. Og i tillegg til det så har dette med demokrati også gjort at det har blitt helt uaktuert for mange å gå fra å leve i et av verdens friske demokratier, til å gå til et diktatur som Kina.

[Transcript] Forklart / USA mot Kina: Hva skal til for at det blir krig?

Så er det en annen ting som spiller inn her, og det er spørsmålet om Kina er i stand til å gjennomføre et angrepp nå, og om Kina har en stor nok militæstyrke.

Og det er flere eksperter som mener at det ikke er sterke nok enda, og at det derfor vil være tjent med å vente med et angrepp.

Men kanskje er det heller ikke Kina som starter denne eventuelle krigen.

Det kunne også være USA som avfyrrer det første skudde.

OK, hvordan da?

Amerikanerne vet jo også at Kina vil være sterkere om 10 eller 20 år enn hva de er i dag, hva som synes de vis.

Og da vil kanskje noen av generalene i Pentagon-bygningen, uten for årsjenkten, tenke at det er kanskje bedre å ta denne krigen nå enn å ta den senere.

I hvert fall hvis de tenker at denne krigen er uengårlig, at den kommer til å skje uansett.

Og så er det andre mer praktiske ting som kan gjøre at Amerikanerne skjuter det første skudde.

Og det er for eksempel hvis Kina, i stedet for å invadere Taiwan, skulle innføre en blokad, altså at de omringer øya med sine krikksjip og stanser tilgangen av mat og drivst og sånt.

Da kan USA føle seg tvunget til å forsvare Taiwan ved å gripe inn for å oppheve den kinesiske blokaden.

Og hvis det i så fall bryter ut en krig mellom Kina og USA, så vil nok hele verden merke det.

Vi snakker jo her om de to mektigste lande i verden, to land som begge kjemper om å bli det aller mektigste lande i verden.

Så dette kommer til å påvirke oss alle.

Også vi kommer til å merke det på høyere drivst og fuitgifter, så vi kommer til å merke det på mangelende tilgang til Taiwaner,

og kanskje til med noen måte å delte av i konflikten.

Så selv om dette skulle være en krig som var begrenset til et relativt lite geografisk område i Østasia, så vil den hvis det skulle skje, påvirke oss alle.

Og dessuten, så lenge europeiske land er medlemmer anato, så ligger det en klar forventning der om at også vi bidrar i en eventuell krig.

Og amerikanene bruker nå veldig mye ressurser på å hjelpe Ukraina, og det er jo en stor fordel for oss europeer og for vårsikkerhet.

Amerikanene ønsker nok en tydelig støtte når de gjelder hvordan de skal dele med Kinas fremvekst og makt uttagelse i stillavsregionen.

Men på dette spørsmål er europeiske ledere helt tydelig splittet.

For i løpet av den siste tiden har flere europeiske ledere snakket høyt om konflikten rundt Taiwan.

For eksempel Frankrikis president har i et uttrykk for at han ikke vil ha noe med dette å gjøre.

La France er de europeen, og det er det samme på Taiwan.

Og EU-kommissionens president derimot har lagt seg litt nærmere den amerikanske linje.

Følge det alle de mer viktigste for europeet til å manage sine relasjoner med Kina.

Men Kristoffer, det er vel ingen som ønsker en krig her?

Det er jo selvfølgelig ingen som ønsker en krig, det vil jo ha vært et worst case scenario.

Men vi ser en skummel utvikling nå, hvor det er noen bremse som ikke blir tatt i bruk, både fra kinesisk og amerikansk håll.

[Transcript] Forklart / USA mot Kina: Hva skal til for at det blir krig?

Så jeg ser jo mange som analyserer dette og eksperter som utover seg og tenker, og det virker som en god løsning som mange har fremmet.

Kanskje vi vil bare la denne Taiwan-saken ligge uløst, som den har ligget i 74 år.

At man bare la Taiwan være uavhengig og selvstendig uten at man er tære at den er det, og uten at man heller går til konflikte over det.

Hvis man tar den som man sier på amerikansk, den boxen som ligger i veien, som bare fortsetter å sparke den videre nedover veien, så er det kanskje den beste måten å unngå en konflikt på.

Du har hørt en podcast fra Aftenposten.

Det var Kristoffer Rønneberg som tok deg gjennom konflikten rundt Taiwan, og det mulige krigen som følger med der.

Lydden er hentet fra Nyhjutsbyråa AP, BBC, CNN og NBC News.

Denne episoden er laget av produsent igjen i Føleland og meg, Philip A. Johannesborg.

Resten av forklart er Synøsøhol, Olave Eggesvik og Anders Weberg.